

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Asiaticae Historiae Societatis Iesv Pars ...

Libris Quatuor Comprehensa: Vbi praeter res gestas à Patribus Societatis Iesv in conversione Sinarum, Cocincinae, & Tunchini Regnorum nihil omittitur eorum, quae possunt liberali placere Lectorum curiositati

Bartoli, Daniello

Lvgdvni, 1670

37. Illustr. Christian. Chiencianus, eiusque filij.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10757

lias narrare soliros quibus odio Christi, affecti essent ab ethnicis; horum sodales admiratione, invidentesque illis tantum boni, communi nomine ad Patres destinant qui sibi aliquem peteret, à quo non modo fierent Christiani, sed Nancianorum documento sancti, qui missioni praeerat Ioannes Rocca, eò iuit & Frater Pasqualis Mendezius Sinensis: Sacellum amplissimum instructum ornatum magnifico inueniunt, ubi die Simonis & Iudae Apostolorum festo Rocca diuinis operatus initium docendi fecit, exponendique auditoribus Christianismi principia quae cum vno contextu tradi simul omnibus non possent, & nouus perpetuo decedenti auditor succederet, ob sacelli angustias, tametsi capax; eadem scripta erant repetenda, nec audientes forma scientiae perfecta poterant ita frangi, vt post niti seipsis absente Magistro valerent. Fecit hos populi concursus, ardens Stephani pietas, qui fixis per urbem programmatis, [Notum sit, aiebat omnibus, appulisse huc à magno occidente, Magistrum legis veri Dei, quae vitae sanctitatem docet sola, & immortalè animum, in sempiternam felicitatem inducit.] Eam ob rem Rocca sacelli, & temporis exclusus angustias, vt tantum populum mutatis vicibus integre doceret centum viginti ex eo legit, quos acriori disciplina sic fingere, vt possent reliquis doctrinae amissis & exempli esse. Fuere ij ferme ordine Literati; quidam etiam Mandarinum, digni omnes honore & obsequiis, quos accuratissime institutos solenni baptismate lustrauit: nec se intra muros hic Dei spiritus circumscripsit, sed eodem igne per vicina excurrentes, numerosas late in Ecclesias fundebat sese nisi operarij defuissent qui assidua cultura plantis teneris adessent, maiori alioqui damno in verulenta gramina descituris, quam fuisset lucrum ex earum sato. Verum missionis tam prodigae fructus vberimus, & illustrissimus rebus aduersis continetur, quas procliuè fuit etiam crudiores de rabie demonum expectari. Ex Neophytis Chiencianis, nobilitatis luce, & ingenio claris. Vn Matthaum æquabat nemo; Literatorum, ad obrusam multorum examinum inter competitores primum; meritorum promulgatione toto regno, vt fit, nominatissimum, auctumque ab Rege censu liberali, & in procinctu fortunæ celsioris: familiam is secum vniuersam sacris fontibus obtulit, & quæ sancti ardoris fuit palmaris victoria, parentem virtumque annis senes, inueteratos idolis à puero, & quantum in iis obfirmatos tantum à Christiana veritate legèque alienos. Erat Matthaus filius, annorum duodecim qui dum familia reliqua instituitur ad Baptismum, differrebat ab auo quoad esset paulò ætate maturior: doluit puer magnopere, cui consilium, cui obstare non poterat, tentauitque merito assequi, quod suis precibus negatum iri sentiebat; librum ergo doctrinae Christianae euiquam ex domesticis surripit, eumque noctis vnius spatio memorè mandat. Postridiè libro reposito, apud auum dolet excludi se ab iis qui erant propediem diuino fonte consecrandi, se quidem illorum cedere nominari; & missis pluribus ad rem veniretur, prouocare se omnes confidenter ad respondendum de rebus scitu necessariis; hic de se forsitan bonus senex, memorandi vim in puero æstimans, nec putans ab eo tam cito

17.
Illustr. Christian. Chiencianus, eiusque filij.

percepta in quibus ipse tamdiu laborasset, mœstum ab se dimittere noluit; parenti annuit ut cum aliis lustraretur, sed hac lege, cui satis ab eo fieri non putabat posse ante alterum aut tertium annum; nempe ut se coram, Christianam doctrinam in præsens ad verbum prout mente tenebat scriberet; si ab archetypo, ne verbo quidem hoc est syllabæ vnius varietate aberrasset, baptizaretur sanè cum aliis; sin autem, aiebat, & hoc me perperam flagitares, & ego id tibi peius annuerem, conditionem puer incunctanter admittit quæ scriptio illius peritissimos tenuisset; ac vel ingenij bonitas vel subsidium Custodis Angeli fuerit, Christianam doctrinam integram ex sua vnius memoria sic auo descripsit ut ne apice quidem discederet ab Typis edito exemplari.

De se idem spondebat frater quadriennio nata maior, qui & Pauli nomen, & eum ardorem ex Baptismo tulit quem in vetere Christiano quilibet iure suspiciat. Sed Cathecumenus adhuc è schola rediens, parenti se sistit, & vetat, inquit, Deus domus huius expiationem differri diutius; iubet me omnia simulachra quibus tam diu foedata est in aceruum vnum congerere, & prout digna sunt habere; hoc Dei Imperium vi tanta sentio cordi meo indici, ut si maximè nolim, non possim illi non obsequi. Extemplo sub hæc, gaudente plurimum parente, admouet operi pulchro manam, & quod ille seruauit ad complenda Baptismi solennia statim exequitur. Domi quicquid vbique idolorum prostabat, aut latebat, deicit, eruit, proculcat, & contumeliæ in illa satur, in rogum sic ea digerit, ut igne subiecto metallica consumerentur à ligneis, reliquorum nec vmbra superesset. Sensère acriter dæmones probrosam iacturam, & Pauli sororem viro nuptam aspectabiles terruere, minat se ignem igne pensaturos, & parentis domum acturos in cinerem; quibus formidabiliter petculsa, misit qui parenti hæc renuntiaret. Sed longè aliam ex iis minaciis tulere fructum. Erat Matthæo hortus, & supremo in horto delubrum, turba statuarum & pulchritudine, magnæ apud vulgus venerationis; iubet Matthæus omnes à famulis in viam publicam raptari, & spectante vicinia comburi, at viles animæ, aut iram dæmonis aut vulgi furias veriti non sunt ausi eas attingere; quare Matthæus, si per vos, ait, comperendantur, non propterea euadent, intentoque aduersus delubrum digito, sinite inquit, è schola redeat meus miles; domumque intranti statim mandat exturbet eo fano cateruam illam simulachrorum & dæmonum. Vergebat in occasum dies, nec temporis breuitas mandatum distulit. Prodit iuuenis animosus, facem ferens qua incensis statuarum barbis, earum mentum oraque vstulat, & deformat. Pulchriores ad Patrem nostrum mittit tanquã partem venationis exoticæ, alias evertit, nec eo vespere plus vltra die insequenti iubet illas sibi domum trahi, incendi publici breuitatem, priuati ludibrio & prolixitate iis muraturus, coquendis enim in culina cibis diu ignem præbuere. Hic verò tumultus ethnicorum eiusmodi fuit, ut terrere quemuis potuerit Matthæo & Paulo, animis minorem: duo, illa ex multitudine à turmis dæmonum duabus

correpti, ululatus pauendis ciuitatem miscebant vniuersam, ex quo voluit Deus cæcis ethnicis perspicuum fieri, quàm nihili foret aduersus Christianos quicquid dæmonum est, licet ab his adeò contemptim & ignominiosè calcaretur; suos vice versa quàm dirè cultores, & adoratores Dæmon laniaret. Hinc se paulò fufius explicans Matthæus ad vicinos, strage Deorum in rabiem actos, referebat se olim quamdiu cum ipsi idola coleret nunquam fuisse à vexationibus dæmonum liberum, nec potuisse ab iis absolui nisi professione Christiana; quare illis plurimum auctor erat ne iugum illud reorum spirituum diutius paterentur, nec pergerent in exitium animæ, Christianorum Deo debitum honorem carnificibus suis exhibere, valuitque hæc adhortatio apud multos quos Patri dedit auditores. Bonziji verò quos ab initio procerum erga nos, & populi amor inhibebat, ne quas animo coquebant iras in nos effunderent, Deorum suorum clade tam publica & probrosa tenere vindictam nequière: designant illam suo more malignam, & immanem, exerrum cum Rocca renauigaret Naancianum. Tunc apparuere famosa folia portis vrbis affixa, quibus Dei numen & legè sacrosanctam, Bonziorum fœx inuerecunda & impia traducebant; subdebant autem de P. Rocca, dæmonem illum peregrinū eò ex plagis occidentalibus, aduenisse vt ementia sanctitate regnum penitus exploraret, suosque deinde Macaenses armatos in illud induceret. Vocabant Primores ciuitatis in defensionem Deorum & patriæ; diem dicebant quo à Mandarinis publicè peterent pestilentem Christianorum excindi sectam, quæ multis corruptis, impune in plures grassaretur, subsistebant omnes ad hæc formosa programmata, & procerant animo affecti, de iis aduersa inter se iudicia magno strepitu iactabant, cum ecce Paulus ex musæo in urbem regrediens, & ipse substitit, libellum legit, decursisque vix prioribus lineis in illum inuadit, palamque lacerat; festinus inde in alias portas, reliqua eius apographa refigit, & dissipat, dempto quod detulit ad Patrem; cui Pater vera confutatione hoc efficacius quò modestius respondit, portisque iisdem properè affigi per Paulum, & Stephanum, duosque alios audentiores Christianos mandauit. Etubuere scilicet calumniatores, cum teneri se manifestè per eam cernerent, verisque ne nova criminatione, peiora sibi crearent bellum, non modo abstinere, sed refutatis programmatis se fuisse auctores neguere; consultò nihilominus discessum Rocca differre statuit, ne buccinaretur à Bonziis, fuga metum pœnarum, & pudorem criminum vitales, hinc illi tempus datum sodalitates duas cogere pietatis, certis deuotius institutis, quibus Matthæum præfecit, & Stephanum; pronectioribus Baptismi formulam solennem in casus necessarios tradidit; fisisque absente se, complures ad Christum accessuros, sodalities item Cathecumenorum initium dedit; & Magistrum, vt excurrentes subinde illuc noliti ad baptismum paratos inuenirent. His ita commodè ordinatis Rocca, & Mendezius, tandem mœsto sui & incredibili desiderio relicto, miris gaudiis Naancianos suo reditu recreant.

At sanctimonia virtutis plusquam Neophytæ, Nanchinenses præstabant cæteris, & Apostolicæ culturæ affluentius respondebant. Huic Vagnonius instabat sedulo, linguæ præsidio, quam habebat loquendo, scribendoque expeditissimam, summèque elegantem: eius specimem primum fuit, de mysteriis fidei tractatus Christi vita & morte comprehensis, rudimentum quoddam maioris operis, quod post hunc iam pridem editum, volumine duplici in lucem misit: alias eius lucubrationes postea memorabo, quibus mirificè in publicum profuit. Vir præterea religionis magnanimæ, & si qua re notandus, nimix forsitan generositatis. Longobardus illarum Inspector & Præses stationum, Christianismi Sinenfis vocabat hortum quam Vagnonius regebat, florentem videlicet omnium virtutum delitiis, Baptismorum solennium continuata crebri- tate, & conuersionum frequentia, in quibus nunquam deerant Literati, qui Magisterio illic insigniti ab suo statim regressu in patriam, in Christi præcones mutabantur: alios quoque agebat vis tanta diuini spiritus vt per medium populum simulachra sua ad pedes Vagnonij suis humeris deportarent, adorationem quam iis detulerant, iustis in ea opprobriis vturi; quidam secespitis, securibus, & cultris armatam familiam immittebant ad ea coquinario apranda foco; stupori ethnicis Christiano- rum vita erat, sodalium maximè quos Deiparæ conscripserat nomine, cui verò venite in mentem vnquam potuisset, feminas pro illa qua te- nentur solitudinis lege arctissima ea processuras, vt ipsæ item Deiparæ simul & Angelorum titulo congregationem sibi conscriberent in ædibus matronæ nobilis & grauis? quò se interdum conferebat F. Sebastianus Fernandez Sinenfis annorum sexaginta, de Deo, & diuinis ad eas dictu- rus: primigenia demùm formosam faciem repræsentabat Ecclesia Nan- chinensis, omni genere intimæ in ægrotos, egentes, mendicos, vno ver- bo omnes; indiscriminatim beneficæ & exquisitæ charitatis, ipsique adeò pauperes & lectos & qualiacumque inopiæ suæ subsidia sibi & fa- miliolis detrahebant, ne Christianæ in alios pauperes largitatis merito priuarentur, ac si nihil supereretur quod darent, ministerium saltem & seruilem operam ægrotis exhibebant qua in miseros etiam ethnicos ef- fusissima beneficentia nihil potentiùs Christianismum persuasit, cum se alioqui ab ipsis deserti parentibus solitos viderent, si fastidioso aut pro- lixiori morbo languere contingeret. Sed multo maiori acuratione inui- gilabant salutem animorum, & quisque in omnes sollicito intentus oculo, si quem in fide aut moribus intepuisse animaduertent ad Patrem defe- rebant, vt de remedio videretur. His porrò inerat sensus conscientia tam tener vt procul venirent ad eam leuandam leuissimis nec prope culpandis lapsibus, negarentque se vllum posse onus illius perpeti: ad hæc vsus meditationum, voluntariæ afflictationes, & magno gratiæ diuinæ mi- raculo, irrenocabile castitatis seruandæ propositum, cuius in communi licentia fœdaturum libidinum constanter assertæ, fuere fortia illustraque documenta. Itémque fidei in Christum immobilis & lætæ, inter vexa-